

IRINA KULIKOVA

'Als ik op mijn gitaar speel zijn we één'

Ze geeft concerten sinds haar achtste en verbaasde muzikliefhebbers van alle achtergronden met haar klank. Inmiddels woont gitariste Irina Kulikova in Nederland en is ze internationaal doorgebroken. De vijf eerste prijzen op internationale concoursen in 2008 waren de kroon op een leven lang studeren. 'Mooie muziek is als een goed verhaal. Je moet je volledig inleven om je publiek te kunnen meevoeren.'

AUTEUR DIET SCHOLTEN FOTO'S MARCO BORGGREVE

Haar basisopleiding in de muziek kreeg Irina Kulikova (1982) in haar geboorteplaats Chelyabinsk in de Oeral. Het Russische muziekonderwijs was inderdaad zo degelijk en strikt als het beeld dat wij er in Nederland van hebben. Iedere leerling kreeg twee keer per week gitaarles en daarnaast lessen over uiteenlopende muziektchnische en -theoretische onderwerpen. Ook moest iedereen elk half jaar een soloprogramma van een half uur uitvoeren. Irina heeft er haar voordeel mee gedaan: wat je als kind leert, nestelt zich diep. Maar ze ziet ook de nadelen van de Russische school. 'We moesten naast muziek ook vakken volgen als *математика*, en wat te doen als de bom valt. Een overvol programma. We hadden zelf nooit iets te kiezen in het vakkenpakket, terwijl het zo belangrijk is dat onderwijs enigszins aansluit bij talenten en behoeften. De vrijheid om zelf keuzes te maken, kreeg ik pas toen ik eenentwintig was en ging studeren aan het Mozarteum in Salzburg.'

GROTE VIOL

Irina speelt gitaar vanaf haar zesde. In die tijd werd gitaar in Rusland een populair instrument en de juist overleden godfather van de klassieke gitaar Andres Segovia was er vaak op televisie te zien. Toch was het geen liefde op het eerste gezicht: eigenlijk wilde ze viool spelen. Maar haar moeder –

celliste Vinera Kulikova – was geïnspireerd door de schoonheid van de gitaar en vertelde haar 'dit is een grote viool'. Irina sloeg intensief aan het oefenen, speelde vele uren per dag. Haar moeder gaf haar basistechnieken en inzichten over articuleren en fraseren mee; ze las haar gedichten voor om het ritme van een stuk te voelen. Allengs ging Irina van de gitaar houden. Ze ontdekte hoe je een instrument kunt laten zingen.

De liefde werd bestendig toen ze op haar dertiende een prachtige handgemaakte gitaar cadeau kreeg – een Manuel Contreras. De gulle gever was de Spaanse meestergitarist José María Gallardo del Rey. Een jaar eerder hadden zij elkaar ontmoet tijdens het concours van Voronezh in Rusland – het eerste internationale concours dat ze won. 'Dat concours opende heel nieuwe werelden voor mij. Er waren concerten van de beste gitaristen in uiteenlopende stijlen: niet alleen klassiek, maar ook freestyle, flamenco en jazz. De gitaar is zo veelzijdig! Toen begon ik te geloven dat ik zou kunnen spelen zoals zij.' Gallardo del Rey deelde dat geloof.

Nu is ze dol op haar instrument, inmiddels een Australische Simon Marty. 'Ik vind het heerlijk om mijn gitaar vast te houden, met twee handen tegen me aangedrukt. Als ik er op speel zijn we echt één. Ik houd van de klank: die is diep en kan heel >>

‘Er is zoveel meer dan alleen met een instrument bezig zijn’

>> erg variëren: van het kleinste pianissimo naar luid en scherp. Dat heeft te maken met de positie van je hand, maar ook met je aanslag. Ik ben altijd op zoek naar de kleuren die een bepaalde passage het best uitdrukken.’

DAG EN NACHT STUDEREN

Vanaf haar twaalfde reisde Irina door heel Rusland en daarbuiten voor concerten, concoursen en festivals. Het gaf een goed tegenwicht voor het vrij geïsoleerde bestaan dat ze in haar geboorteplaats als jonge musicus leidde. ‘Mijn inspiratie haalde ik uit wat ik in het buitenland meemaakte en hoorde. Zoveel tijdperken en landen, zoveel unieke verhalen die op evenzoveel manieren worden geïnterpreteerd. Neem de Spaanse componisten – er komt niet alleen flamenco uit Spanje, maar ook zo veel prachtige klassieke gitaarmuziek. Of grote Russische componisten als Skrjabin en Tsjajkovski. Maar ook de prachtige suites van Bach. Geen cellist, geen violist, geen gitarist ontdekt hetzelfde in al die muziek. Er was zoveel te leren en te ontdekken. Ik oefende dag en nacht om de juiste toon te vinden.’

Het harde studeren had ook een prijs. ‘Mijn eerste vakantie – op mijn dertiende – was voor mij een vreemde ervaring. Waarom hoefde ik niet te studeren? Een jaar later, tijdens een summerschool in West Dean in Engeland, vertelde de Braziliaan Sergio Assad van de Assad Brothers in een masterclass: ‘Je speelt prachtig. Maar je moet wat minder serieus zijn. Probeer meer plezier te maken’. Inmiddels weet ik dat het juist goed is om af en toe een paar dagen niet te studeren. Dan gaat het zelfs beter, je kijkt weer fris tegen de muziek aan. Muziek studeren is ook boeken lezen, films kijken, mensen ontmoeten, door het bos slenteren. In verbinding zijn met de veelzij-

TRIO FRASULANDO

WIE EN WAAR

Irina Kulikova studeerde gitaar aan de Gnessins Academie in Moskou, de Mozarteum universiteit in Salzburg en het conservatorium van Maastricht. Ze speelt over de hele wereld op concertpodia en bij internationale muziekfestivals. In 2008 won ze de eerste prijs van *Michele Pittaluga* (Alessandria), *Guitarra Alhambra* (Valencia), *Forum Gitarre Wien*, *International Guitar-Competition Iserlohn* (Duitsland) en het *Twents Gitaar-*

festival. Zij is jurylid van de aanstaande editie van *Guitarra Alhambra*. Sinds 2007 woont en doceert Irina in Nederland. Ze geeft masterclasses en treedt op als soliste, maar ook als duo met Felicia van den End en met het trio Frasulando. Een recensie van haar recente cd (Naxos) is te vinden in AM 30.

ZIE WWW.IRINAKULIKOVA.COM

VRIENDENKRANS CONCOURS/HET DEBUUT

Het VKHD is een traject voor zeer getalenteerde jonge musici. De vier finalisten werden in november 2008 na twee selectierondes gekozen en spelen dit seizoen in de belangrijkste concertzalen van Nederland. Ter voorbereiding hierop kregen zij begeleiding in programmering, podiumpresentatie en omgaan met de media. Plus een studiebeurs van € 5000 voor aanvullende studie en coaching.

Het traject wordt op zondag 9 mei afgesloten met de finale in het Concertgebouw te Amsterdam, die rechtstreeks wordt uitgezonden op Radio 4. De winnaar ontvangt de Vriendenkransprijs en de Radio 4 Award ter waarde van € 10.000. Naast Irina Kulikova treden op in de finale Ksenia Beltjukova (viool), pianoduo Lestari Scholtes & Gwylim Janssens en het duo Sonja Volten (sopraan) & Abigail Richards (piano).

vloeien. Ik wil heel veel stijlen kunnen spelen. Ik zoek het verhaal van de muziek, praat er met andere muzikanten over en informeer me over de componist en diens tijd. Of – zoals bij Annette – ik ga met hem of haar in gesprek. Dan komt er een moment dat ik verliefd wordt op het stuk en weet ik: it's yours, embrace it. Vervolgens kan ik ermee aan de gang.’

Ze vergelijkt het met toneelspelen; bij elk stuk kruipt ze in een andere rol. Om dat te kunnen moet ze die rol eerst doorgronden. ‘Deels is dat een technisch verhaal van de juiste vingerzetting en kennis van de regels; deels is het ook een kwestie van mijn fantasie aanspreken, beelden bij de muziek vinden. Mooie muziek is als een goed verhaal. Je moet je zelf volledig inleven om je publiek te kunnen meevoeren.’

VOL JAAR

Op 9 mei is Irina een van de vier finalisten van het Vriendenkrans Concours/Het Debuut (zie hierboven). Een bijzondere formule: na de voorrondes in november 2008 kregen de finalisten onder meer een uitgebreide tournee en een fotoshoot door Marco Borggreve. Ze werden bovendien gecoacht door Ton Hartsuiker. ‘Heel indrukwekkend hoe intens en persoonlijk hij betrokken is bij de ontwikkeling van jonge muzikanten. Hij zit vol met waardevolle tips en ideeën en een schat aan anekdotes. We zijn samen op zoek gegaan naar werken van Nederlandse componisten. En het allerbelangrijkste: Ton kwam met het voorstel om een deel van mijn Debuut-programma samen te spelen met fluit en viola. Hij bracht me in contact met Felicia van den End en Emlyn Stam. Prachtige muzikanten! Het klikte geweldig. We gaan als trio verder met mooie programma's, onder de naam *Frasulando*; dat betekent zoiets als verhalenverteller.’

De vijf eerste prijzen in 2008 waren van grote betekenis voor Irina's bekendheid. 'Ik ging er niet van uit dat ik ze alle vijf zou winnen en dacht: we zien wel. Het grappige is: met een tweede of derde prijs was ik de jaren daarvoor vooral blij. Bij het winnen van een eerste prijs had ik een heel andere ervaring. Ik voelde me telkens rustig en zelfbewust en dankbaar dat er mensen zijn die in mij geloven. Daardoor wil ik nog meer doen om mensen met mijn spel gelukkig te maken.’

Het komend jaar zit vol, met concerten, masterclasses en de opname van twee nieuwe cd's, waaronder een volgende cd met Russische muziek voor Naxos. En tussen de bedrijven door wil ze nog goed Nederlands leren spreken, om het verhaal achter haar concerten ook in die taal te kunnen inleiden. ♦

digheid in de wereld door het vergroten van je verbeeldingskracht en inlevingsvermogen. Er is zoveel meer dan alleen met een instrument bezig zijn.’

IT'S YOURS, EMBRACE IT

Het repertoire dat Irina speelt, varieert van barok tot hedendaagse muziek. In de herfst van vorig jaar maakte ze kennis met twee Nederlandse componisten: Jurriaan Andriessen en Annette Kruisbrink. 'Sommige delen van een stuk van Kruisbrink begreep ik eerst niet helemaal. Toen ben ik bij haar langs geweest en heb haar gevraagd naar het hoe en waarom, naar wat haar tot deze muziek inspireerde. Daarna ging het pas

